

Landskap: Blekinge
 Upptecknare: Hulda Lovensson, Fridafors
 Härad: Lister
 Berättare: " " m. fl.
 Socken: Kyrkhult
 Berättarens yrke: landbrukare
 Uppteckningsår: 1964
 Född år 1908 i Kyrkhult

Järbränning.
 (Jordbrukslivsbränningar.) s. 1-29

a. sv. 18 a ö. 20 a tills. 3 st. foton ntnr neg.

Llf 61

Jyrgo!

Bif. M. 16095

Till

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Folklivsarkivet
Lund.

Mottagit docent Sven B. Eks skrivelse av den 12 aug. 1964
och insänder nu ett tillägg till min omräkning den 5 augusti
insändda uppsats om "hjärbränning" ur prägelista Jordbruks-
keminingar L.U.F. 61.

Några ytterligare upplysningar om hjärbränning kan jag åtminstone
icke tillvidare lämna. Så nu överlämnar jag alltsamman
att an Eder värderas, så fort bilden medgiver.

Ärma pr. Fridafors den 20 augusti 1964

Med uppmärkt högaktning

Hugo Svensson

Jordbruks binäringar L. II. F 61

Tjärbränning

Här i Tjärhults socken har tjärbränning förekommit i stor utsträckning. Däremot vittna de många tjärbackarna som finns lever inom socknen, särk-
sigt men tydliga språk. Det har arbetats och
kämpats för att fåga tillvara på de möjligheter och
inkomster som stod till hand. Det gällde för bönder
torpare och backstugorsittare att skaffa sig arbete
som kunde hämma inkomster till de förmödenheten
som behövde intägas. Därför har tjärbränningen
fatt utgöra en biinkomst för jordbruksfolket
i forna tider.

Hur långt tillbaka i tiden det börjat tillverka
as trätjärta här i orten kan säkertigen ingen
exakt uppgöra. Men vid genomläsning av
1673 års föreläppningsjordebok över Blekinge, där
definieras en liten korkfattad beskrivning över

LII F 61,

7/8-64

varje by (denna bok förvaras i landskansliet i Härads
krona och är upprättad av kommissarierna Stein
Holm, Berndt Olofsson och Matts Andersson) finnar man
att i byn Munkatorp i Kyrkhult finns furuskog lämplig
för tillverkning av brätfjära och ansågs kunna årligen
utvinnas $1\frac{1}{2}$ tunnor. Byn Höghult i Kyrkhult
hadde också furuskog av vilken ansågs kunna
utvinnas årligen 2 tunnor brätfjära i Skälmers
hult i Kyrkhult kunde årligen utvinnas 1 eller
2 tunnor brätfjära. I byn Slätten i Kyrkhult
kunde årligen tillverkas $1\frac{1}{2}$ tunna fjära
Men i Möllelycke i Kyrkhult där ansågs furusko-
gen årligen kunna geva 3 tunnar fjära och en tunna
berk och i byn Rönhult i Kyrkhult där ansågs år-
ligen kunna tillverkas 3 eller 4 tunnar fjära och
2 tunnar berk. I förra nämnda jordbruksningsfor-
det bok åre icke flera byar från Kyrkhults socken
omnämnda som hade furuskog lämplig för fjär-

tillverkning. Om byn finnas står att därvarande
furukog pressade till bjälkar och spruner men inte till
tjärar.

På 1820 talit då kör och moras här i orten började
stöckas och uppsöddas till åker fann man att i de flesta
av dessa, strax under markytan fanns rikliga mängder
av härdiga furustubbar pressade till tjärbränning, och
det började så snällningarnas överallt i orten att brännas
tjärar. Att uppbryga dessa stubbar ur mossödling-
arne var förr i tiden då inga stubbryningsma-
skiner fanns, ett mycket tungt arbete som måste
utföras för hand. Vid bryningen användes
bracka, sprade, rotyxa, egrett och "vög" - (hängstång)
Meda bracka, sprade och rotyxa frigjordes och
arkhängs de grövre rotterna. Med spratt och
vög uppbändes stubbarne. Vägen tillverks
av en ca 4-5 tum groft sandvirke av grus
i regel med belag av en hästko i horänden

Detta beslag medverkade till att ett särskilte
"fatt" (= lag) erhölls vid stubben. Vägen längd
kunde växla mellan 5 och 8 alnar. Under vägen
invid stubben sades ett brott, som skulle tjäna
som fast underlag för vägen att bända emot
Så gällde det att hugga i av alla kraftar i vägens
och bryta och bända för att försöka få stubben
doss. Minst 2 eller 3 personer hjälptes åt med
detta arbete

Stubbarne bröts i regel upp om hösten och grov
huggdes. I detta tillstånd framkördes de på vintern
till fjärbrännan och sades upp för att dockas i
farmar, 3 alnar höga, 3 alnar långa och cirka
1 alm breda, (1 alm är 60 cm). Det här berättats
att om det var goda fjärstubbbar kunde en
farm erhållas en tunna tjära.

När stubbarne hade blivit torra skulle de "dockas"
som det kallas i forna tider. Detta arbete

utfördes strax innan självbränningen skulle börja
ty det gällde att kunna lägga in den smäckade
tjärveden förr i brännan, i annat fall har det be-
rättats att utbytet av tjära minskade i stor ut-
sträckning. Stubbarne skulle hakas cirka 5
tim längre berättade numera avlidne smäbruken
som Alfred Svensson i Spinkarnåla, Kyrkhult
som brände tjära omkring 1918 och var sannolikt
den siste i orten som sysslade med tjärbränning
enligt den gamla metoden.

Tjärbacken utvaldes på en torr och lämplig back
sluttning vanligen vid kanten av odlade
mossar där det fanns i mossarna rikligt med
tjärstubbar. Vad väderstrecken beträffar tog man
ingen större hänsyn, dock försökte man undvi-
ka utning mot sydväst för röten s skull. En
tjärgräs (som den grända förljukningen i
tjärbacken sedan kallades) fick ej antäggas där det

fanns för fjärnan genomsläpplig jordart. ungefär vid backens slut började man göra en långsmal fördjupning i marken uppför backen. I medeltal gjordes dessa fjärgropar av de jag sett 17 till 23 alnar långa och cirka 5 alnar breda men dessa mätt växla nog beroende på hur mycket fjärvid som skulle brännas åt gången. I allmänhet gjordes de något smalare i den övre änden än i den nedre, vilken slutade i en halvrund stenmur. Denna mur gjordes cirka $1\frac{1}{2}$ aln hög och minst 1 aln bred samt cirka 4 eller 5 alnar lång. Mellan stenarna packades väl med jord och messa så att muren blev fullkomligt tät, någon gång skall även turbruk ha använts att fästa stenmuren med. Bottnen stansades mycket omsorgsfullt, så den blev så jämn och hård som möjligt. Men först sedan man bränt fjärna ett par gånger i fjärbacken blev bottnen riktigt hård

och egenomslägglig för fjärnan, varför man hette
brände i en gammal fjärbränna. Det har beröts
att vid första bränningen i en fjärbacke kunde
det hänt att nära hälften av fjärnan gick förlorad.
Omkring 3 alnar nedanför stenmuren grävdes "fjärhålen".
Denna var så djup, att tunnan efter balyan som
sattes inunder fjärännan fick plats. Fjärännan
var urholkad av en 4-5 tum grov trästock och gick
in i underkant i stenmuren och utgjorde "förbindelse-
länk" mellan fjärgropen och uppsamlingskärlet för
fjärnan.

Användes en gammal fjärbacke, måste den först
rengöras från kolstyck och sopas väl ren, vilket skulle
göras så snart tidigt att bottnen hann torka innan
veden lades in.

Då stubbarne var hackade skulle de läggas in i
brännan, från öppningen i stenmuren och upp
 emot backen lades "raftar" (= grankräppor) efter

varandra mot vilka ordnades jämna fjärvedsträckor med ena änden på räften och den andra på dalens botten, så att det bildades en gång för häran. Man fick vara förriktig, så att det inte kom något ner i fjärsgången som kunde stoppa häran i bracken. Vid läggningen börjades vanligen nere vid stenmuren och portalkes uppsättning. Vid detta arbete skulle en grov stake användas att packa fjärveden med vilket skedde efter hand som den lades in i fjärdalen. Till att bär fram fjärved behövdes flera personer, by brännan skulle helst vara färdiglagd för dagen. Som före nämnda måste detta arbete ske vid vackert väder. Vår fjärbacken var fullagd så skulle den täckas för att bevara varmen i brännan. Först läddes det grannis över fjärveden, däretter ett lämpligt tjockt fjörlager. Granniset skulle skydda så fjörl ej kom ned.

ibland fjärnedan. I brännars övre ände lämnades en öppning så det kunde fändas. Vår fändningen var gjord, togs mycket vät vitmasstavar och lades liksom en mur intill elden. Vår man kom upp i lagom höjd för fjärbrännartutten så insmades denne i torrvallen. Fjärbrännartutten var ungefärs 5 alnar lång och utgjordes av en kvist i furustock av lämplig grovlek som dels klyffts och urholkats i mitten och däretter högbundits med vidjetrånsar. Detta avstånd 5 alnar mellan fjärbrännan och bälgen var nödvändigt dels för den starka värmens skull och dels för bälgen ej skulle fåga skada av eld. Bälgen satt fast i en lämplig ställning som drogs fram till fjärbrännan bilden och denne passades in i bälgens nedre ände och en mas började dra i bälgstängen. Bälgen användes för att reglera eldens styrka och utgjordes av en vanlig smidesbälge. Om

fjärbrännaren icke själv ägde någon bålq mäste han lämna en dylit, och skulle då ha fått betala en mindre summa i hyra.

Med placeringen av fjärbrännartutan skall ha varit särskilt noga så att det brändes jämt i härdalen. Fjärbrännartutan skulle ligga i mitten av brännan från kant till kant räknat samt parallellt med bottnen. Try om bälgen blåste för mycket i toppen så blev denna del bränd för fort medan det kunde bli obränt i bottnen. Kom dock mot blåsen för mycket på botten kunde det riskeras att en del av fjäraren gick förlorad. Eftt dra bälgen var istt tråssig ty den mäste arbeta dag och natt. Det var endast några minuters upphåll, då den skulle flyttas fram efter hand som bränningens framträd. Det skall ha behöfts vara minst 3 personer nästan ständigt närvarande då fjärbränning pågick. Några timmar efter färdningen, då, när brännan

börjat rikligt uppvärmad brukade tjärarne börja
rinna. Först kom s. t. tjärvalten så kom en gul
aktig tjär som ansågs innehålla mycke bergres-
sin men snart bärjade tjärarne antaga sin vanlige
färg och sammansättning. När bränningen fram-
skridt cirka 1 fot, då måste tjärbrännarbutan
framflyttas och även bälgen. När detta skulle
ske revs täckelaget av jord över den brända
delen. Tjärkolen på bottnen av tjärbrännan
måste hällas upp med en långskapad spade
och någon måste strax med vatten släcka
de glödande kolon (vatten måste alltid finnas
i tunnor och beljar vid en tjärbränna). Tjärbrännar-
butan drogs fram till den obrända delen och
passades in vid tjärveden som åter täcktes
med jord och torvor samt väv vitmossa.
Bälgen på sin ställning drogs fram och
passades in i tjärbrännarbutan och tjärbrän-

ninjen böjade åter. Detta arbete att flytta fram
tjärbrännaartutan och bälgen måste utföras på 10-
15 minuters tid och återkomminst 3-4 gånger
på dygn även nattetid när bränningen
prägick dygnet runt. En tjärbrännaartuta
kunde vanligen icke användas mer än tills
tjärbrännan blivit färdigbränd ty de förkolna
des lite i sänder i den ände som var instucken
mot tjärveden och blev följaktligen förkorta och
använta i en ny tjärbränna. Bränntidens längd
varierade beroende på hur mycket tjärved som
skulle brännas. Det kunde kanske uppkuras på
4-5 dygn, ibland kunde det kanske dröja över
10 dygn. Bränntiden kunde i viss mån bero på
tjärvedens beskaffenhet, ^(den var) om riktigt torr eller ej, även
på väderleken. Var det regnigt väder så skulle ha-
tagit längre tid, och beror det naturligtvis även
på tjärbrännares kunnighet. När tjäran

brommit på tunnor, skulle den renas. Det gällde att skilja vattenet från tjärn. Det gällde då att skilja vattnet från tjärn. Då tjärtunnarna ställ mögra dygn sjönk vattnet till botten. Detta skall ha gjort att få bord, genom att banna ett passande hål i tunnans botten och köra upp en passande gren i tjärn. Detta vatten tillvaratogs ofta det kunde användas då det kokades södfärg, denna färg då en mörkare färg. Tjärvattnen användes även vid bokkatering.

Tunnorna som tjärn skulle förvaras i tillverkades av furu, gran eller bokvirke. Tunnstavarne skall ha uttlymts och tillhuggits vanligen av gamla äldrestigna män och av dem i viss mäns tillhörlats. Men så måste tunnorna huggas av någon kunnig liggkärlsmästare. Till tunnbond användes granvidjer. Vid tillverkningen av tjärtunnor skall

det ibland ha fuskats. På insidan av tunnstårarne
skall ha lämnats grova långa knoggar som minskar
de innehållet i tunnan. Jordbruksarbetaren Karl Jöns
Svensson i Vinna född 1858 död 1923 berättade att
ibland när de kom till Karlskrona för att sälja
brätfärren, så om rygsköparen märkte att det fanns
stora bristhål på stårvarene till tunnorna så lät
han provarna dessa för att kontrollera om det inte
i tunnans färra finns en lång knogg eller ej
och sjära kunde kokas bort. Men här i orten
harbeckkokning tydligen förekommit i mindre
omfattning. Beck kokades av sjära blandat
med hjärvallen. Men hur långt det skulle kokas
är mig obekant. När det var färdigkokt
skall det ha orts i fyrtakta formar till-
verkade av granbark. Det har berättats att
kokas beck var ett obrutligt arbete. Ty när
det började kokas så började det att stänka

så beckkakarens kläder blev mycket nedsmorda även hans anrikte och händer drabbades ibland också av beckstänket. Så endast någon instaker person ville åtaga sig att koka beck. Men skulle det brännas fjära endast till hundekor kunde det gå till på ett mera enklare sätt än vad som tidigare beskrivits. Tidigare fabrikchefsmann Ernst Svensson i Fridafors berättade 1922 för mig och min farbror att hans farfar torparen Sven Osson i öfverna bränt fjära genom att gräcka in spänkuggen fjärved i en färngryta och välvde den över en flat välformad sten som gjorts smidig med mejel. Från gryttans kant hade han mejlat en räffla i stenen till dennes kant så hade han gjort ett litet jacke i gryttans kant. I stenens räffla fram gryttans kant hade han en gammal bönpipa. Därefter hade alla foder runt grytan och bönpipan fästs med terbrut. Vid bönpipans

omymning sattes en fjärsprann. Så lades ved och ris över grytan och eldades på denna tills att fjära i fjärveden var utbrunnen. Ernst Svensson berättade att han själv på den förrut omnämnda stenen prakterat denna metod att bränna fjära och lyckats bra. Min farbror frågade Ernst Svensson om han kunde få köpa en liten sådan fjära. Ernst Svensson svarade att han skulle ordna den saken. Efter några veckor kom Ernst Svenssons yngre bror till min farbror med en liten sprann fjära. Den befanns vara av bra bekraftadhet. Det har berättats att ^{en} borgare, i Ebbemåla, Kyrkhults socken, kallad "Präm" Abraham, död 1922, brändt fjära på nusist berkrivna sätt.

Fjäranas användning som belysknings- och impregneringsmedel har varit mångsidig. Den har använts vid skeppssavar och vid husbyggningar. Jag minns ett stort belysningshus vid

en gjörd i Ebbemåla, Kyrkhults socken (huset finns
öppen kvar) där hela huset var bestruket med tjära
och hade en bruneklig färg. Trätyrna har i äldre
tider även använts till vagns smörja. Jordbruksarbe-
taren Ola Olson Kräfftemåla, Kyrkhults socken f. 1867
d. 1957 berättade att han i sin tidiga barndom
ibland varit med sin far när denne förflyttade med
hästskjuts till Karlskrona för att sälja bränn-
ved. Ola Olson saade att han då såg många bönder
som hade arbetsvagnar av urgammat modell och med
hjulaxlar av trä. Dessa bönder hade en tjärsprunn
hängande vid sidan av vagnen. När de bröt några
kilometer stannade de till och skulle smörja trätyr-
axlarna med trätyra.

Trätyra och beck från denna ort såldes vanligen till
uppköpare i Karlskrona. Men det har även funnits
uppköpare här i orten. Jag minns i min barndom
en kommissionär som hette Håkan Persson han

bodde en tid i Ebbemåla, Kyrkhults socken. Om den man berättades att han även hade handlat med tjära och lek i parti. Trätfjära och lek var viktiga exportartiklar. Tjärkolen som uppkom vid fjärbränning säljs till traktens smeder, de ansågs varma bättre än vanliga bräckor som bränts i vanliga kolmilar.

Gamla bysmeder här i orten berättade i mina yngre år för mig, att när det ikke längre fanns tjärköl att köpa, så gick det dåligt för dem att hända eggfärn h. ex yxor och knivar.

Här i Finnma finns fyra ställen där det bränts tjära. ~~x~~ Bifogat kort över visar fjärbränningen vid stenmuren som finns nedtill i fjärbränningen på gården 13/128 mfl i Finnma som nu äges av Allan Ingemansson i Finnma. Plakten är numera mycket skogbeväxt. Fjärbränningens längd är cirka 17 alnar. Om denna fjärbränna berättade svenskamerikanaren Johan Erik Svensson när han

M.16095:18a.

Landskap: Blekinge

Berättare: Hugo Svansson

Härad: Lister

Berättarens yrke: Lantbr.

Socken: Kyrkhult

Berättarens adress: Ömma Fridafors

Uppteckningsår: 1964

Född år 1908 i Ömma, Kyrkhults socken

Upptecknare: berättaren

18

Pv fr Sth 1964

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen *endast* på den linjerade sidan

om våren 1931 besökte örnma följande (han var född i örnma 1864 och arrest till H. S. A. 1880) när jag var cirka 12 år då brända länden Jöns Svensson tjär i egen regi i den tjärbrännan, jag gick dit en dag för att se på. När jag stått där en stund gick Jöns Svensson fram till mig och gav mig en örfil så jag föll till marken, Johan Erik Svensson sade vidare, jag tänkte då, Den gubbe när jag blir stor, så skall du nog få en örfil av mig.

Utturigare berättade Johan Erik Svensson, När jag var 15 år då brända torparen Jöns Eriksson i örnma tjär vid en tjärbacke i örnma (den tjärbacken är nu utgrävd till rägpyllnad, marken äges av Träslafors Fabriks- bolag) Jag och flera andra ungdomar gick dit en lördagskväll vi drog emellanåt bälgen och stansade där hela natten. Om torparen Jöns Eriksson brände i egen regi eller åt någon annan, där om talade vi icke. I Fogleboda i Byrkults socken på nu 3/64 mfl.

som nu äges av Karl Olof Bengtsson finns en fjärbacke som är mindre 27 alnar lång. Om denna fjärbacke eller fjärdal har det berättats att där i mitten av 1800 talet bränts mycke fjära av torparen Sune Jönsson. Runt omkring finns stora mossodlingar där det i marken funnits rikligt med kädiga fjärshubar. Efter Sune Jönsson började bonden Ola Bengtsson (kallad "Hunshult Ola") som blivit ägare till marken att bryta stubbar och bränna fjära på platsen i egen regi. Ola Bengtsson kunde även konsten att kokta bick.

- xx Foto nr 2 visar fjärhålan där uppsamlingskärlet för fjäran stått vid fjärbrännan i Fagleboda
- xxx Foto nr. 3 visar platsen där Ola Bengtsson i Fagleboda kokade bick. Den är belägen endast några farnas från fjärhålan och är rundmurad av sten och synes ha grässat till en buckgryta av cirka 2 alnars diameter. Där körlet är genomstucket har eldstaden funnits.

M. 16095: 20a

Landskap: Blekinge

Härad: Lister

Socken: Kyrkhult

Uppteckningsår: 1964

Berättare: Hugo Svensson

Berättarens yrke: Lantbr.

Berättarens adress: Gimma Fridafors

Född år 1908 i Gimma Kyrkhults socken

Upptecknare: berättaren

2

3

20

LNU F 61
TilläggJordbruks hinnningar.Tillägg till Tjärbränning

Orsaken till att tjärbränningarna slutet av 1800-talet och början av 1900-talet började minskat upphörde i denna ort och omkring 1920-talet totalt upphöra var att de kändiga tjärstubbarna i mossodlingarna togo slut. Under sista världskriget blev det stor efterfrågan på bränved och även stubbved gick att sälja. Då redovades nästan alla mossodlingar här i orten från stubbar och där skedde stubbryttningarna med hjälp av stenkran. Men de som bröta stubbar funno endast någon enskaka kändig tjärstubb. Någon enskaka bond kunde kanske sälja några kubikmeter tjärstubbved till någon uppköpare som stod i kontakt med någon tjärungnägare. I de västra byarna i Kyrkhults socken uppgivs i 1673 års jordrefningsjordebok att det där fanns furuskog som pressade till tjärved. Denne furuskog som bestod av väldiga gamla kändrika

21/8-64

Kärnfuror är för länge sedan bortvunnen. Nu tida
furuskog här i orten har mycket lite kärna och är föga
ködrik (kärna så kallas det gula mittpartiet i furu
här i orten) Furuskogen här i orten undantränges nu
öppenhårtigt av granen. Om det ännu hade funnits
ködiga tjärstubbbar i mossodlingarna och funnits
ködiga kärnfuror, så hade nog ändå tjärbränning
skett i mindre omfattning här i orten än förr på
grund av lågt pris för tjärar till följd av att tjära
numera användes i mycket mindre omfattning än
förr i tiden t. ex. nu är partygen av järnplåt, när de
vara av trä så skulle de då och då bestrykas med tjära
många fagar på dem brätades med lekta o.s.v.
Till att impregnera trä i byggnader användes
numera oljefärger eller andra kemiska impregnering-
medel i stället för tjära Under världskriget till-
verkades smörjolja av tjära Det har berättats att
där till lämpade sig bäst tjära bränt på gamla

metoden. Hjärtbränd fjära var mindre lämplig. På mindre gårdar här i orten omfattande cirka 100 tunnland totalareal och mindre var det i regel bonden själv som i egen regi brände fjära. På de större gårdarna här i orten över 100 tunnland (i Farabol finns en gård som till fram på 1880-talet var över 1,100 tunnland) var det torparne som fick åt bonden om besöra hjärbränningen. Då myodling av kårr och maras på de stora gårdarna skulle ske utfördes detta arbete av torparne på hårtalda villkor. De stubbar som uppbröts skulle hälfva tillfalla jordägaren och det uppbröts naturligtvis vanligen endast stubbar som innehöll fjära. Den i del fört inånda om hjärbränning omnämnde torparen Sune Jönsson i Fogelboda, Tegelhult, om honom har det berättats att han i all sin torparartikel srysslae huvudsakligen med myodling av bondernes kårr och maras samt med hjärbränning. Eft av hans myodlingskontrakt

som innehaves av mig, lyder som följer:

"Vi underförmede hafver öfverenskamnit på följande sätt: Nemt.

Jag Eric Hansson upplemnar i det såkallade Länge
mosse som gränsar intill fogleboda och kräfhemåla
Rågång till Torparen Sune Jönsson i fogleboda på
följande sätt först skall Sune Jönsson hogga giärske
och infreda samt groppa så myckel som fördras
och upprödla det på ett ordentligt sätt tre Tunne-
land och där före skall Sune Jönsson erlämna $\frac{2}{3}$ deler och
Eric Hansson $\frac{1}{3}$ del af såd och halm Samt hö och bette
som blifver på det infreda störke och skall Sune Jön-
sson till släppa strö Säd samt hösta och skördas så
mycket deler blifver, men den skogen som lemnas
ifrån stängslet för bekäller Eric Hansson sig
siffl och skall det stå i Tio års tid ifrån den
29 först kommande September som försäkras
med vare ravn och bomärke som skeele i

i Åtma den 3 april 1843

Eric E.H.S. Hansson i Åtma

Sune Jönsson
i fogleboda

Till vilne

Jöns Svensson
i Åtma.

Å min Sida ständde kontraktet hafve vi öfverenskommitt att mädel hvanne års tillägg på kontraktsellet på mosen på dätt stötkift som är väster om brågiär-
est på mosen och skall Sune Jönsson därmed
ordba efter gamla kontrakten och "opyrbryta stobarn
till hälften," man hvad som han blifva på
den veran som är vid fogleboda Rågång beväker
mädel pure och granbokta får Sune Jönsson själf
behålta så mottell där blifvar oft om någon
annan skulle vilja begagna sig af sama utfall
som Sune Jönsson själf gjort är han berättigad
att uppbära årsättning försäkras med våra namn

och komärke som skedde i Stina den 17 nov åmber 1847

Erik Ehs Glansson i Stina

Sune Jönsson i fogleboda

Till vetrne

Jöns iis Jönsson
i Stina

Sven Svansson
i Stina.

Liknande oddlingskontrakt med förbehåll av hälften
av uppbrutna stubbar borde nog ha upprättats överallt
i Kyrkhults socken, möjligen med ännu hårdare villkor
för torparne i de västra byarne gränsande till Skåne

Det bör kanske nämnas att Erik Glanssons gård i
Stina hade en totalareal av 201 tunnland och
kunde föda 2 hästar och 15 nötkreatur.

Om någon person köpte tjärved på annans mark han
kärr i arten, för att dörar bränna tjära är mig obekant
Angående att det behövdes 3 personer närvarande då det

berändres tjära, det förtväller sig så att bälgen måste ständigt vara i ging dygnet runt från det bränningen började till den var slut och det dröjde flera dygn, ibland kanske upp till en vecka och längre beroende på hur stor tjärbrännan var. Så samma person kunde ikke ensamt under hela bräntiden draga bälgen. Men det var ikke alltid nödvändigt att 3 personer ständigt var nära varande, utan då upprettal gjordes för att flytta fram tjärbrännarbutan och bälgen. Detta arbete miske ske raskt på 10-15 minuters tid ty då som i den förfat av mig insända ^(berättelsen) beskrives, miske täcklagret av jord över den brända delen rivas av, de glödande tjärkolen på botten av tjärbrännan skulle kastas upp vid sidan av tjärbrännan och strax släckas med vatten. Tjärbrännarbutan dragas fram till den obrända delen och grässas in vid tjärneden som åter täcktes med jord och vattnet mossas. Bälgen på sin ställning dragas fram och grässas in i tjär-

Brännerutan så tjär-bränningen åter strax kunde börja igen. Hade icke tjärbrännaren eget husfolk som kunde hjälpa till så måste han leja minst en person som kunde skrifa med honom att draga bälgen samtidigt vidtala någon annan person att komma till tjärbrännan vid tid då bälgen och tjärbrännan utan antogs skulle flyttas fram vilket måste ske minst 3 eller 4 gånger på dygn. De två personer som ovilketligen ständigt måste vara vid tjärbrännan byggde åt sig en riskoja intill, där de fick skriffas vid att sova lite emellanåt, och de måste intaga alla sina mätider på "arbeitsplatsen". Ibland kunde det hända att elden i tjärbrännan bröt hål på torklagret av jord och då måste strax vila jordtorvor läggas över hålet. Uppsynningsmannen för tjäran måste ses efter och när den fyllts av tjära utbytas mot en annan tunna. Vatten måste emellanåt pumpas till tjärbrännaren för att ha till hands där tjärholen skulle släckas.

och då fäcklagret av jord behövde fuktas där bränningen
möjliggick. Över platsen där den satt som drog bågen raffes
upps av bräddbitar ett enkelt skydd mot regn och sol.

Den i min förfat insända berättelser om fjärbränning, där torparen
Jöns Eriksson i ömnad är omnämnd, som brände Åjära år 1879
hade ingen familj men hos honom bodde han hos
Kivil Eriksson, denne har väl hjälpt Jöns med fjärbränning-
en och strax intill fanns en torpare som hette Sven Svansson
han hade kontraherat 3 barn kanste Jöns vidtalat med
Sven Svansson eller någon av hans barn att hjälpa till
när det behövdes att vare 3 personer närvarande De
övriga av mig nämningarna personerna som brände Åjära
hade tillräckligt med familjemedlemmar som kunde hjälpa
till vid fjärbränning.

Enligt gammal tro här i arten, så skulle fjärbränningar
säkert vara bra för lungsjuka personer.